

Afrika Boynuzu'nda Devlet Tanıma Siyaseti: İsrail'in Somaliland'ı Tanıması

Hande Sapmaz¹

Özet

İsrail Devleti 26 Aralık 2025 tarihinde Somaliland'ı bağımsız ve egemen bir devlet olarak tanıdı. Bu karar, tanımanın uluslararası hukuk açısından ayrılmış birime statü kazandıran beyanın ötesinde, stratejik bir dış politika aracı olarak işlev gördüğünü ortaya koymaktadır. Tanımanın bu ikili doğası (hukuki statü beyanı ve siyasi strateji) merkeze alınarak, “kimin devlet sayıldığına” ilişkin teknik bir karar olmasından çok aktörlerin bölgesel düzeyde stratejik çıkarlarını koruma ve normatif çerçeveyi tartışmaya açma gibi işlevler üstlenebilen çok katmanlı bir dış politika pratiği olduğu iddia edilebilir. Bu bağlamda çalışma, Somali'nin jeostratejik önemiyle ilişkili olarak Kızıldeniz jeopolitiğindeki öncelikler (bölgesel düzen kurma, erişim ve koridor güvenliği) çerçevesinde Somaliland ayrılma hareketinin İsrail tarafından tanınmasını incelemektedir. Çalışma, tanımanın belirli bir bölgesel düzen tasavvurunu güçlendiren siyasal bir müdahale biçimi olduğu kabulünden hareketle İsrail-Somaliland vakasını, tanımanın jeopolitik bağlam içinde kurumsal tepkileri nasıl tetiklediği ve bölgesel güç rekabetine nasıl eklemeliği üzerinden analiz etmektedir. Sonuçta 21. yüzyılda değişen uluslararası düzende devlet tanıma, uluslararası hukuk tartışmalarının ötesinde devletlerin bölgesel jeopolitik rekabetinin bir parçası olan stratejik tanıma dönüşmüştür. Bu nedenle tanıma kararlarının bölgesel düzen üzerindeki etkileri yalnızca normatif söylemlerle değil aynı zamanda güç ve güvenlik pratikleriyle birlikte değerlendirilmelidir.

1. Giriş

Oppenheim, “tarih, uzun süre ertelenmiş tanıma örneklerinin pek çoğunu kaydetmiştir” diyerek tanımanın ilan edilmesinin ya da reddedilmesinin, çoğu zaman uluslararası hukuktan ziyade uluslararası politikanın bir meselesi olduğunu açıkça ifade etmiştir (Oppenheim, 1905: 111). Bu tespit, tanımanın

1 Dr. Öğretim Görevlisi, Mardin Artuklu Üniversitesi, Mardin, Türkiye. E-posta: handee.sapmaz@gmail.com, ORCID Number: 0000-0002-2638-6277.

hem hukuki hem siyasi niteliğe sahip ikili bir karakter taşıdığını gösterir. Çalışma, tanınmanın yalnızca devletliğin mevcut olup olmadığı veya devletlik kriterlerinin karşılanması meselelerinden ziyade tanıyan devletin stratejik önceliklerine bağlı biçimde şekillendiğini kabul etmektedir.

Uluslararası hukukta tanınma kavramının, standart, tek ve net bir tanımının olmaması bu ikili karakter arasındaki ilişkiyi muğlaklaştırmaktadır. Tanınma, teknik olarak tanıyan devletin tek taraflı irade beyanı niteliğinde olduğundan diğer devletler için bağlayıcı olmasa da, pratikte tanınmanın “bulaşıcı” bir etki ürettiği gözlemlenmektedir. Özellikle bir veya daha fazla küresel güç tarafından tanınan bir birimin diğer devletlerce de tanınma ihtimali artmaktadır (Oppenheim, 1905: 111). Ancak 2025 yılının Aralık ayında İsrail tarafından Somaliland'ın “bağımsız ve egemen devlet” olarak tanınması kararı, Afrika Birliği ve Avrupa Birliği başta olmak üzere çok sayıda uluslararası aktör tarafından Somali'nin egemenliği ve toprak bütünlüğü vurgusuyla eleştirilmiştir. Bu durum tanınmanın yalnızca hukuki statüye ilişkin bir görüş açıklaması değil, uluslararası toplumun tepkileriyle birlikte işleyen siyasi bir süreç olarak ele alınmasını gerekli kılmaktadır. Çalışma bu bağlamda tanınmanın hangi koşullarda ve hangi kanallar üzerinden jeopolitik bir araca dönüştüğünü ve tanıma kararlarının bölgesel düzen ve uluslararası örgütler düzleminde nasıl sonuçlar ürettiğini Somaliland vakası özelinde cevaplamaya çalışmaktadır.

Çalışmada Somaliland vakası, tanınmanın jeopolitik boyutunu görünür kılan özgün ve güncel bir örnek olarak değerlendirilmektedir. Kızıldeniz-Aden hattında deniz ticaret yollarının ve güvenlik risklerinin önemini arttırdığı bir konjonktürde gerçekleşen tanıma, yalnızca tanınan varlıkla kurulacak ikili ilişkileri değil, aynı zamanda üçüncü taraf aktörleri ve bölgesel rekabet dinamiklerini de ilgilendiren bir beyan olarak değerlendirilebilir. Bu çerçevede çalışmada ilk olarak tanınmanın kavramsal çerçevesi (devlet olmanın kriterleri, tanıma teorileri, tanınmanın türleri: hükümet, uluslararası örgütler, ulusal kurtuluş hareketlerinin tanınması) detaylandırılacaktır. Devlet tanınmanın siyasi bir araç olarak kullanılması kapsamında tanınmanın araçsallaşma biçimleri ve işlevleri ikinci bölümde incelenecektir. Son olarak Somaliland- İsrail örneği bu işlevler bağlamında değerlendirilerek tanıma siyasetinin güncel uluslararası düzende yeniden kazandığı araçsal kapasite ortaya koyulacaktır.

2. Uluslararası Hukuk Çerçevesinde Devletlerin Tanınması

Devletlerin tanınması uluslararası hukuk açısından ilgili birime temsil hakkı ve uluslararası toplumun bir üyesi olarak davranma ehliyeti verilmesi olarak değerlendirilebilir. Uluslararası hukukta devlet kavramı, sosyoloji ve siyaset bilimindeki tanımlamalardan farklı olarak öncelikle uluslararası hukuk kişiliği ve

bu kişiliğin doğurduğu hak ve yükümlülükler çerçevesinde değerlendirilmektedir (Crawford, 1976: 93). Devlet, yalnızca belirli bir toplumun örgütlenmiş siyasal yapısının ötesinde uluslararası hukukun öznesi olarak haklar edinebilen, yükümlülükler üstlenebilen ve uluslararası ilişkiler alanında işlem yapabilen bir birimdir. Bu nedenle devlet olmak uluslararası hukuk çerçevesinde gelişen asgari niteliklerin bulunup bulunmadığıyla ilgilidir.

2.1. Devlet Olmanın Şartları

Devletlerin Hak ve Görevlerine İlişkin 1933 Montevideo Konvansiyonu 1. maddesi devlet olmanın kriterlerini şu şekilde sıralamaktadır. Devlet; kalıcı bir nüfus, tanımlanmış bir bölge, hükûmet ve diğer Devletlerle ilişki kurma kapasitesine sahip olarak uluslararası hukukun bir kişisi olabilir.² Kalıcı nüfus, nüfusun homojenliği ya da büyüklüğü değil, belirli bir insan topluluğunun devamlılık arz edecek şekilde o siyasal örgütlenmeyle ilişkilendirilebilir olmasını ifade etmektedir. Sınırları belirli ülke şartı ise devletin yetkisini kullandığı coğrafi alanın asgari düzeyde belirlenebilir olmasını vurgulamaktadır. Bu nokta, özellikle sınır ihtilafları olan veya çekişmeli kontrol yaşayan birimlerde “devletlik mümkün müdür?” sorusunun merkezine yerleşir. Egemenlik kriteri, nüfus ve toprak üzerinde etkin otorite kurabilme yeteneğidir. Son olarak diğer devletlerle ilişki kurabilme kapasitesi dışsal egemenliği yani uluslararası yükümlülükleri üstlenebilecek bir kurumsal kapasitenin olmasını kastetmektedir (Crawford, 1976: 94).

Siyaset bilimi literatüründe devletin bu kriterlerle uyumlu bir şekilde tanımlandığı fark edilmektedir. Weber’e göre devlet; yargı yetkisine sahip, bir bölge ve bölgenin nüfusu üzerinde güç tekeli iddiasında bulunan sürekli örgütlenmiş bir yapıdır. Devleti diğer örgüt ve birimlerden ayıran en önemli özelliği güç kullanma tekeline sahip olması yani egemenliğidir. Weber, tanımında devletin *de jure* değil *de facto* niteliklerini vurgulamaktadır (Weber, 1964: 156). Brownlie ise devleti şu niteliklere sahip uluslararası hukuk tarafından tanınan tüzel bir kişi olarak betimlemektedir. Devletin; tanımlanmış bir bölgeye, kalıcı bir nüfusa, etkili bir hükûmete ve bağımsızlık yani diğer egemen devletler ile iş birliği geliştirebilme niteliklerine sahip olması gerekmektedir (Brownlie ve Slomanson, 1979: 73-76).

Ayrılma hareketlerinin yapısal faktörlerinin ayrılıkçı hareketin egemen bir devlet olma iddiasından dolayı devlet olmanın şartları ile yakından ilişkili olduğu saptanmaktadır. Bartkus’a göre ayrılma hareketinin var olabilmesi için

2 1933 Montevideo Konvansiyonu tam metni için bkz. “Montevideo Convention on the Rights and Duties of States” <https://www.jus.uio.no/english/services/library/treaties/01/1-02/rights-duties-states.html>

gereklî dört unsur bulunmaktadır. Bunlar; farklılaşan bir topluluk, bölge/mekân (aitlik bilincinin olduğu ve ayrılma hareketi bağımsız olduğunda ortaya çıkan yeni bağımsız devletin muhtemel ülkesi), hareketin lideri ve memnuniyetsizlik veya şikâyetler şeklinde sıralanmaktadır (Bartkus, 2004: 10).

Montevideo Konvansiyonu, Weber, Brownlie ve Bartkus'un tanımları değerlendirildiğinde Sahraaltı Afrika'da bulunan devletlerin egemenliklerinin akışkan doğasının bu ampirik özelliklerin karşılmasında ilgili aktörlere zayıflık yarattığı fark edilmektedir. 1960'lı yıllardan itibaren Sahraaltı Afrika'da uluslararası hukuka uygun biçimde tanınan devletlerin egemenlikleri; sınırları (ayrılma hareketleri gibi), siyasi rejimleri (darbeler gibi), ekonomik istikrarları, çatışma dinamikleri (iç savaşlar gibi) konularında çeşitli krizlere sahne olsalar da sorgulanmamıştır.

2.2. Tanımanın Teorileri: Deklaratif ve Konstitütif Yaklaşımlar

Tanıma bir veya birden çok devletin bir birimin, aktörün tüm hukukî sonuçlarıyla bir devlet oluşturduğunu onayladıkları tek taraflı hukukî işlem olarak kabul edildiğinde, uluslararası hukuk kişiliğinin hangi koşullarda doğduğuna veya devletlerin uluslararası bir aktör olarak ortaya çıkmasında tanımanın rolünün ne olduğuna ilişkin cevaplar iki teori kapsamında değerlendirilmektedir (Şenel, 2014: 196). Bunlardan ilki deklaratif teoridir. Deklaratif teori, bir siyasal birimin, örgütün, aktörün devlet olmasının, devlet olmanın şartlarını sağladıktan sonra gerçekleşmesine bağı olduğunu yani tanımanın mevcut durumu deklare ettiğini ileri sürmektedir. Bu yaklaşımın dayanaklarından biri Montevideo Sözleşmesi'nin, devlet olma kriterlerini sıraladığı 1. maddesidir. Teoriye göre tanıma kurucu bir faaliyet değildir. Devletliğe haiz birimin mevcut durumunun ilan edilmesidir (Crawford, 1976: 103). Deklaratif teoriye göre tanımanın kurucu bir niteliğe sahip olmaması araçsallaştırılma riskini de bertaraf etmektedir.

Konstitütif teoriye göre ise uluslararası hukuk kişiliğinin, uluslararası toplumun üyelerinin (özellikle devletlerin) ilgili birimi tanıması ile kurulduğunu iddia etmektedir. Bu teoriye göre tanıma, uluslararası toplumun üyeleri olan devletlerin ilanlarının ötesinde yeni bir devletin varlığının kurulmasıdır. Bir birim yalnızca tanıma yoluyla uluslararası kişi ve uluslararası hukukun öznesi hâline gelmektedir. Tanıma, eski bir devletin yeni bir devletle bir uluslararası kişi ve uluslar ailesinin (Family of Nations) bir üyesi olarak ilişki kurmaya hazır olduğunu gösterdiği faaliyettir (Oppenheim, 1905: 110).

Oppenheim'a göre tanıma ya açık ya da zımni olmaktadır. Eğer yeni bir devlet resmî bir tanıma talebinde bulunur ve herhangi bir türde resmî bir beyanla tanırsa bu açık bir tanımadır. Ayrıca bir devletin yeni "devletle"

resmî ilişki kurması bu devleti dolaylı olarak tanıdığı anlamına gelmektedir. Bu ilişki kapsamında bir diplomatik temsilci göndermek ya da kabul etmek, bir antlaşma yapmak ya da yeni devletin fiilen bir uluslararası kişi olarak muamele gördüğünü ortaya koyan başka herhangi bir eylem bulunmaktadır (Oppenheim, 1905: 110).

Neticede teorilerin tanımaya iki ayrı noktadan yaklaştığı fark edilse de deklaratif ve konstitütif teorilere ilişkin “hangisi daha doğru bir yaklaşım?” sorusu çalışmanın kapsamı dışındadır. Burada iki teorinin bir birimin devlet olmasından önce ve sonraki dönemler ile ilgili olduğunu iddia etmek mümkündür. Deklaratif teori bir birimin devlet olmanın şartlarını yerine getirmesi yani devletlik statüsüne erişmesine giden dönem için değerlendirmede bulunurken, konstitütif teori ilgili birimin devletlik statüsünün kurulması ve sonrasında gerçekleştirebileceği eylemleri, kurabileceği ilişkileri kastetmektedir. Çalışma uluslararası hukuk düşünürleri arasında geniş kabul görmese de (Ertürk, 2020) uluslararası toplumun diğer üyeleri tarafından tanınmanın, hukuki bir statü vermesinin ötesinde yeni birimin devlet olarak ortaya çıkmasında özellikle diplomatik ilişki kurma, anlaşma yapma, temsil ve örgüt üyeliği gibi) pratik sonuçlar doğurduğu gerçeği nedeniyle kurucu bir eylem olduğunu savunmaktadır.

2.3. Tanıma Türleri: Devletlerin Ötesinde Diğer Aktörlerin Tanınması

Tanıma yalnızca devletlere verilen bir ehliyet değildir. Farklı aktörlere ilişkin tanıma gerçekleşebilir ve farklı etki düzeyleri üretebilir. Çalışmanın bu bölümünde devletlerin ötesinde tanınması mümkün olan hükümetler, uluslararası örgütler ve ulusal kurtuluş hareketlerinin tanınmayla ilişkileri detaylandırılmaktadır. Bu sayede tanınmanın farklı aktörler bakımından değişen anlam ve sonuçları açıklığa kavuşturulmaktadır.

Hükümet tanıma (recognition of government), bir devlet adına hareket ettiğini iddia eden otoritenin “meşru temsil” kapasitesine ilişkindir. Darbe, iç savaş veya ikili iktidar durumlarında hükümet tanıma, uluslararası hukukun iç işlerine karışmama ilkesiyle gerilim içerisinde olabilmektedir. Bu nedenle hükümet tanıma, çoğu zaman tanınmanın siyasi araç olarak değerlendirildiği durumlarda ortaya çıkmaktadır. Ancak bir hükümetin tanınabilmesi için, söz konusu hükümetin devletin aynı anda veya daha önceden tanınmış olması gerekmektedir. Devleti tanınmayan bir birimin hükümetinin tanınması anlamlı bir tanıma değildir (Pazarcı, 1998: 14).

Devletlerin başka birimleri devlet olarak tanınmasına benzer biçimde hükümet olarak tanıma da stratejik bir araç olarak değerlendirilmektedir.

Nitekim tanımanın, iç işlerine karışmama yasağını zayıflatan veya müdahaleyi mümkün kılan bir politika olduğu 2019'da tartışmalı Venezuela seçimlerinin sonunda yaşanmıştır. Seçimlerin ardından bir dönem daha göreve gelen Başkan Maduro hükümetine karşı Juan Guaidó elliden fazla devlet tarafından Venezuela'nın geçici başkanı olarak tanınmıştır. Birçok devlet Guaidó'nun tanınmasını, Venezuela'nın iç işlerine müdahale olarak değerlendirmiştir (Paddeu ve Dunkelberg, 2019). Ancak literatürde bu tür bir tanımayı müdahale yasağının ihlali olarak görmenin zor olacağı iddia edilmektedir. Çünkü bir muhalif figüre siyasi destek vermenin veya elçileriyle diplomatik temas kurmanın iktidarın işleri üzerinde zorlayıcı etkiler yaratması güçtür (Hasar, 2025). Buna rağmen sonraki yıllarda Venezuela dosyasında “meşru temsil” tartışmalarının dış müdahale bakımından meşrulaştırıcı bir söylem zemini olarak değerlendirildiği fark edilmektedir. Özellikle Maduro'nun Ocak 2026'da Amerika Birleşik Devletleri (ABD) güçlerince yakalanarak, ABD'ye götürülmesi ve yargı sürecinin başlaması bu tür tanıma pratiklerinin uluslararası siyasette hukuki-siyasi gerekçelendirme tartışmalarına eklenenebildiğini göstermektedir (Cohen, 2026).

Uluslararası örgütler ise devletlerden farklı bir biçimde sınırlı uluslararası hukuk kişiliğine sahip olarak uluslararası hukuk düzeni içinde yer alan aktörlerdir. Uluslararası örgütlerin sahip oldukları uluslararası hukuk kişiliği uluslararası örgütleri tanıyan taraflar bakımından geçerli olmaktadır. Üye devletlerin ortak iradeleri ile doğan uluslararası örgütlerin diğer devletler üzerinde de etkili olabilmesi için tanınması gerekmektedir (Pazarıcı, 1998: 18). Ancak uluslararası örgütlerin iradesinin özellikle devletlerin üye olmasıyla ortaya çıktığı söylenebilir.

Ulusal kurtuluş hareketlerinin tanınması şu durumlarda ortaya çıkar. Bir uluslararası savaş veya bir iç savaş sırasında, bağımsızlığa yönelik bir mücadeleyi yürüten kuvvetlerin, ülkenin belirli bir bölümünde veya tamamında denetimi yoksa, bu kuvvetleri destekleyen üçüncü devletler ilgili örgütü hükümet olarak tanıyamaz veya savaşan statüsü veremez. Bu durumda üçüncü taraflar ilgili örgütü ulus olarak tanıyabilir ve tanımanın içeriğini belirleyebilir (Pazarıcı, 1998: 22- 23). Bir örgütün veya hareketin bu şekilde ulus olarak tanınmasıyla bağımsızlık kazanma süreci özellikle siyasi manada (hukuki olmaktan ziyade) desteklenmiş olur (Erdal, 2005: 182).

Bu siyasi destek özellikle tanıyan devletin topraklarında askeri faaliyet gerçekleştirmesini, örgütlenmesini mümkün kılmaktadır. Ayrıca tanıyan devlet tarafların barış görüşmelerinde aktif tutum sergileyebilir (Pazarıcı, 1998: 22- 23). Bir örgütün, ayrılma hareketinin ulus olarak tanımlanması, ulus statüsü kazandırılması self determinasyon kavramını hatırlatmaktadır. Self

determinasyon, bir ülkede yaşayan insanların kendi geleceklerini kendilerinin belirleyebilmeleri veya bir halkın bağımsız bir şekilde siyasî durumunu, coğrafi sınırlarını saptayabilmesi şeklinde tanımlanmaktadır (Pomerance, 1982: 37). Burada kavramın bir ulusun dış müdahale, başka ulus veya ulus devletin hâkimiyeti olmadan kendi geleceğini mümkün olduğunca özgür bir şekilde belirleme hakkı tanımı önem kazanmaktadır (Murphy, 2001: 368). Ulus statüsü kazanan bir örgütün veya ayrılma hareketinin kendi kaderini tayin kapsamında devlet kurma hakkına sahip olabileceği öngörülebilir.

Ulusal kurtuluş hareketleri ve self determinasyon kavramlarının 21. yüzyılda dekolonizasyon döneminde olduğu kadar tartışılmadığı, kullanılacak bir hak olarak nadir değerlendirildiği ya da ulus olma gayesi veya iddiasında olan örgütlenmelerin sayılarının yoğun olmadığı fark edilmektedir. Bu durum Afrika kıtasında Somaliland veya Batı Sahra gibi bağımsız olmayı amaç edinen ayrılma hareketleri ile örneklenmektedir (Sibiya, 2021). 21. yüzyılda bağımsızlık amacıyla örgütlenen ayrılma hareketlerinin *de facto* devlet olma ve diğer devletlerin jeopolitik ve stratejik öncelikleri doğrultusunda tanınmayı beklemek şeklinde bir süreç izledikleri iddia edilebilir. Bu nedenle tanımanın türleri, tanımanın hukuki bir statü tespitinden daha karmaşık bir dış politika pratiği olarak açıklanabilmesinin kavramsal altyapısını sağladığı için önemlidir.

3. Devlet Tanımının Siyasi Bir Araç Olarak Değerlendirilmesi

Devletlerin tanınması, devletliğin asgari koşullarına bağlı olsa da *Montevideo dörtlüsü* ile açıklanamamaktadır. Tanıma pratiklerinin siyasal bağlamlara gömülü karakteri devletliğin salt teknik bir sınıflandırma olmaktan çıkarmaktadır. Tanımının devletlerin dış politika öncelikleri çerçevesinde gerçekleşen potansiyel bir müdahale aracı veya siyasi bir pratik olduğu kabul edildiğinde tanımının değerlendirilmesi yalnızca “tanındı/tanınmadı” ikiliğine indirgenememektedir (Hasar, 2025).

3.1. Tanımın Araçsallaşma Biçimleri

Tanıma teorilerinin tanımın açıklayıcı ve kurucu olduğuna dair tartışmalarına ek olarak siyasî bir pratik olduğuna ilişkin üçüncü bir kanat vardır. Siyasi bir pratik olarak tanıma, devletler tarafından biçimsel tercihlerin (zamanlama, dil, tanımın derecesi, eşlik eden diplomatik adımlar) ve işlevsel mekanizmaların (sinyal verme, pazarlık, meşrulaştırma, erişim/koridor siyaseti) birlikte çalıştığı bir eylemler silsilesidir (Grant, 1999: 122).

Tanıma araçsallaştırılırken literatürde *de jure* ve *de facto* olarak adlandırılan iki yolun tercih edildiği görülmektedir. Bu yollar devletlerin tanıma sürecinde dış politika öncelikleri doğrultusunda kademeli olarak ilerlediklerinde tercih

edilmektedir. *De jure* (tam) ile *de facto* (ihtiyatlı) tanıma arasında temsilcilik açma, irtibat ofisi kurma veya belirli alanlarda (ticaret, teknik iş birliği) sınırlı anlaşmalar yapma gibi ara adımlar görülebilir. Bu “ara statüler”, tanıyan devlete hem etki üretme hem de normatif maliyeti (örgüt tepkisi, bölgesel gerilim, uluslararası alanda yaratacağı sorunlar) yönetme imkânı tanımaktadır. Ayrıca bu sayede gerektiğinde tanıma sürecinden geri dönüş mümkün olmaktadır (Grant, 1999). Tanımayı bu biçimde derecelendirmek, tanımanın uluslararası hukukî sonuçlarını tamamen askıya almadan, onu siyasi hedeflere daha esnek biçimde bağlama yöntemidir.

Tanıma çoğu zaman başka uluslararası hukuk anlaşmalarının öncesinde gerçekleşmektedir. Bunlardan bazıları güvenlik, ekonomik yardım, yatırım, ticari kolaylıklar veya liman/lojistik gibi konularda işbirliği anlaşmaları olabilir. Böylece devlet olarak statü verilmesinin ardından ilişkiyi kurumsallaştıran ve tanınanın dış ilişkiler kapasitesini fiilen destekleyen faaliyetler gerçekleştirilmiş olur (Brown, 1950: 622). Bu anlaşmalar silsilesi, tanımanın sadece uluslararası hukuk zaman “sembolik” bir anlamı olmadığını, dış politika hedefleriyle birlikte tasarlanmış bir enstrüman olduğunu göstermektedir.

3.2. Tanımanın İşlevleri

Tanımanın gerçekleşmesiyle hizmet edeceği amaçlar tanımanın işlevleri olarak tanımlanabilir. İlk olarak dengeleme ve caydırıcılık politikaları çerçevesinde bir aktör ilgili devlet tarafından tanınabilir. Tanıma kararları, bölgesel güç dengesi siyaseti içinde rakibin yapabileceklerini azaltma veya belirli bir cephede caydırıcılık üretme amacıyla kullanılabilir. Tanımanın oluşturduğu diplomatik çerçeve, devlet olarak tanınan ilgili aktörün statüsünü yükselterek ikili güvenlik iş birlikleri geliştirilmesine zemin hazırlayabilir. Bu durumda tanımanın güç siyaseti kapsamında araçsallaştığı fark edilmektedir (Hillgruber, 1998; Grant, 1999).

Tanıma ayrıca ilgili aktöre verilen devlet statüsünün ilanı ile üçüncü taraflara verilen bir tür mesajdır. Tanıma eylemiyle bir devletin kiminle iş birliği geliştirebileceği ve hangi düzen tasavvuruna eklenilebileceği soruları cevaplanabilir. Ayrıca taraflar netleşerek devlet blokları arasındaki rekabetin yeni bir aşamaya geçeceği öngörülebilir. Tarafların belirlenmesi meşru muhatapların kim olduğunun netleşmesini kolaylaştırarak, müzakere parametrelerini de şekillendirecektir. Tanınan bir varlığın dış politika uygulama ve geliştirme süreçlerinde muhatap alınması, bir statü pazarlığının dinamiklerini yeniden belirleyebilir. İlgili birimin tanınmaması ise aynı şekilde bazı seçenekleri masadan kaldırabilir. Bu nedenle tanıma, statü ihtilaflarında sadece sonuç değil, çoğu kez müzakere sürecini başlatan ve biçimlendiren bir gelişmedir (Coggins, 2011).

Tanımaya, çoğu zaman ardından gerçekleşmesi planlanan diplomatik normalleşme, ekonomik iş birliği veya güvenlik ortaklığı gibi konulardaki anlaşmaların öncülü mahiyetindedir. Yeni aktörlerin uluslararası topluluğa kabulünün ancak mevcut devletlerin siyasal takdirine bağlı olduğunu kabul eden yaklaşımlar tanımının bu tip anlaşmalarda pazarlık konusu olmasına teorik temel sunmaktadır (Coggins, 2011). Anlaşmaların konusu jeopolitik önemi yüksek bölgelerde erişim ve lojistik kapasite üretimiyle genişleyebilmektedir. Liman/üs erişimi, deniz ticaret hatları ve kritik boğazlara yakınlık gibi faktörler tanımayı statü tartışmasından çıkarıp dış politika aracı olarak değerlendirilmesine neden olmaktadır. Bu durumda tanıma, tanıyan devlet açısından güvenlik mimarisi kurma girişimlerine eşlik eden bir diplomatik araçtır. Tanınan aktör açısından ise dış ilişkiler kapasitesini fiilen güçlendirmek için bir fırsat olarak değerlendirilebilir.

4. Somaliland Örneği ve İsrail'in Tanınması

26 Aralık 2025 tarihinde İsrail'in Somaliland'ı egemen ve bağımsız bir devlet olarak tanıması, tanımının stratejik bir araç olarak değerlendirildiği ve bazı amaçlara hizmet ettiği örneklerden en güncel ve belirgin olanıdır. Tanımının, Somaliland'ın statüsüne ilişkin İsrail'in tutumunu netleştirmesine ek olarak jeopolitik rekabet içinde konumlandırılmış bir dış politika faaliyeti olduğu görülmektedir.

4.1. Bir Ayrılma Hareketi Olarak Somaliland

Kolonyal dönemde farklı aktörlerin yönetiminde olduğu Somali, 1908 yılında birleşmiştir (Thomas ve Falola, 2020: 220). 1960 yılında ise İngiliz ve İtalyan Somalileri birleşerek Somali Cumhuriyeti adıyla bağımsız olmuştur (İbrahim, 2010: 284). Somali, 1969 yılında ise yasal ve idari entegrasyondaki problemler, yolsuzluk, ekonomik problemler ve halk içerisinde “kabilecilik” neticesinde General Mohamed Siad Barre liderliğinde bir grup tarafından askeri darbeye sahne olmuştur (Schmidt, 2013: 148).

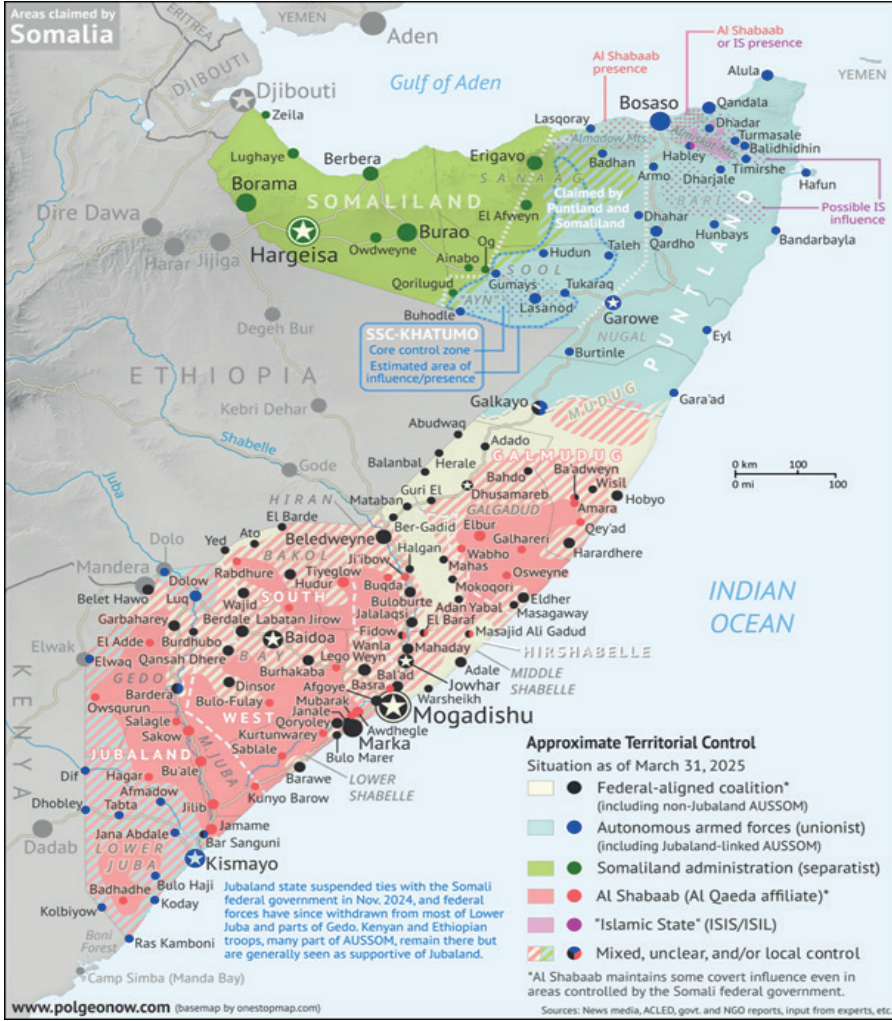
Pan-Somali ideali kapsamında Siad Barre, Doğu Etiyopya'daki Ogadeen Bölgesi'nde ve Boru'daki tüm Somalilileri tek bir yönetim altında toplama amacıyla 1977 yılında Etiyopya'ya saldırarak Ogaden Savaşı'nı başlatmıştır (Tareke, 2000: 636; Hoehne, 2009: 238). Sonuçta Etiyopya'nın savaşı kazanması ve Sovyetler Birliği'nin ekonomik desteğinin kesilmesi, Barre iktidarının düşmesine ve ülkenin uzun yıllar sürecek olan iç savaşa sürüklenmesine neden olmuştur (Thomas ve Falola, 2020: 205). İç savaş, birçok nedenle beraber kabileciliğin de etkisiyle uzun yıllar sürmüştür.

Darod klanının Marehan koluna mensup olan Siad Barre, kabileleri manipüle ederek kendi iktidarını güçlendirmeye veya sürdürmeye çalışırken Somali'nin toplumsal parçalanmasını artırmıştır (Hoehne, 2009: 232). Barre yönetimi sonrası kabileler iktidar mücadelesine girmesiyle toplumsal parçalanma çatışmaların ve rekabetin taraflarını belirlemiştir. Bu durum iç savaşın daha şiddetli ve uzun yaşanmasının nedenlerinden biridir. Nitekim Somali Ulusal Hareketi (Somali National Movement) Siad Barre yönetimindeki Mogadişu hükümetinin bölgedeki kabileleri (İsaak ve müttefik diğer kabileler) ihmal ettiği duygusu temelinde yükselmiştir (Jhazbhay, 2009: 32).

18 Mayıs 1991 tarihinde Somali Ulusal Hareketi, varlık sebebi başlangıçta ayrılma olmasa da, İsaak olmayan diğer kabilelerin de desteği ile Somaliland Cumhuriyeti adıyla bağımsızlığını ilan etmiştir (Drysdale, 1992: 25; Jhazbhay, 2009: 32). Somaliland'ın bağımsızlık ilanının, 1991 yılında başlayan iç savaş ve devletin çöküşünden kaynaklanan Kuzeybatı Somali'nin artan güvenlik kaygıları ve sonrasında rejimin bölge halkına ilişkin soykırım gerçekleştireceği korkusuyla gerçekleştiği iddia edilmiştir (Schoiswohl, 2004: 112).

Somaliland sınırlarını İngiliz Somalisi sınırlarına uygun belirlemiştir. İngiliz kolonyal sınırlarına uygun olarak geliştirilen bağımsızlık iddiası, Somalilandlı ayrılıkçılar tarafından hareketin 1960 yılında gönüllü olarak birleşen iki devletin “dağılması” şeklinde savunulmasını sağlamıştır. Bu sayede Afrika Birliği Örgütü Anlaşması'nın ihlal edilmediği iddia edilmiştir (Hoehne, 2009: 234). Somaliland'ın uluslararası örgütlerin rızasını gözetmesi ve “istikrarın” hakim olduğu bir bölge olduklarını vurgulaması ekonomik olarak zayıf olmasına rağmen BM ve diğer uluslararası aktörlerin dikkatini çekmesini kolaylaştırmıştır. Bu durum 2002'den itibaren uluslararası örgütler tarafından “yardım” programlarının yarısına yakını Somaliland'a tahsis edilmesini sağlamıştır (Bradbury, 2008: 157). Ancak literatürde Somaliland ayrılığının ekonomik olarak kârlı olmadığı iddia edilmektedir (Hoehne, 2019: 255). Somaliland hareketi Bartkus'un kavramsallaştırmasına göre az faydalı- çok maliyetli bir ayrılma teşebbüsü şeklinde değerlendirilebilir (Bartkus, 2004).

Harita 1. Somali Kontrol Haritası



Kaynak: Somalia Approximate Territorial Control, PolGeoNow, 31 March 2025, <https://www.polgeonow.com/2025/06/june-2025-somalia-control-map-timeline.html>

“Dünyanın Yeni Eksenı” olarak tanımlanan Afrika Boynuzu içerisinde Somali’nin bölgedeki jeopolitik önemi 2000’li yılların başından itibaren artmaktadır (Purini, 2016). Harita 1’de 2025 yılı Mart ayında Somali’de farklı yerel aktörler (Federal hükümet koalisyonu Afrika Birliği Somali Destek ve İstikrar Misyonu dahil), ayrılıkçı birimler: Puntland, SSC-Khatumo ve Jubaland, Somaliland, El Kaide bağlantılı El Şebab ve sözde “İslam Devleti” (İŞİD, DAES, ISIS) tarafından hâkimiyet kurulan bölgeler gösterilmektedir.

Haritadakiler dışında birçok bölgesel ve küresel aktörün Afrika Boynuzu'nda aktif dış politika stratejileri geliştirdiği fark edilmiştir. Bu durum Somali'yi ve Somaliland'ı iç güvenlik ve ayrılma hareketleri sorunlarının haricinde Kızıldeniz ve Aden Körfezi kapsamında deniz ticaret yolları, enerji koridorları, liman/lojistik erişim ve bölgesel güvenlik mimarisi gibi daha geniş ölçekli jeostratejik başlıklar üzerinden değerlendirmeyi gerekli kılmaktadır. Somali'nin iç istikrarını tehdit eden meselelerin (yerel aktörlerin fiilî kontrol alanları ve ayrılma hareketleri gibi) uluslararası aktörler tarafından nasıl “işlevselleştirildiği” Somaliland'ın İsrail tarafından tanınması vakasında görülebilir. Bir sonraki bölümde İsrail'in Somaliland'ı tanıma kararının zamanlaması, gerekçelendirilmesi ve bölgesel/uluslararası etkileri ele alınarak, tanımanın stratejik bir araç olarak Afrika Boynuzu'ndaki güç dengelerinde nasıl kullanıldığı tartışılmaktadır.

4.2. Stratejik Bir Araç Olarak Tanıma: İsrail- Somaliland Vakası

26 Aralık 2025 tarihinde İsrail, Somaliland'ı “bağımsız ve egemen devlet” olarak tanımıştır.³ Bu vaka, tanımanın bölgesel düzen kurma rekabetine ve uluslararası normatif mücadeleye müdahale edebilen bir pratik olduğunu görünür kılmaktadır. Nitekim İsrail'in Somaliland'ı tanınması öncelikle bölgesel güvenlik ve stratejik istikrar açısından değerlendirilmiştir. Tanıma, Kızıldeniz'deki deniz yollarının güvenliği, Afrika Boynuzu'ndaki artan tehditlere karşı koyma önceliği, Yemen'deki Husi savaşçılar tehdidine karşı Somaliland ile iş birliği ihtiyacı bağlamında gerekçelendirilebilir. Bunların ötesinde İsrail ulusal güvenliği kapsamında 7 Ekim 2023 saldırıları ve Gazze'deki askeri hareketin ardından, Kızıldeniz bölgesindeki mevcut stratejik önceliklerin önemi artmıştır. Somaliland'ın Aden Körfezi'ndeki konumu, bölgeyi ve dünyanın en önemli deniz ve denizaltı iletişim yollarından bazılarını izleme imkanı sunmaktadır (Reuters, 2026).

Somaliland'ın tanınmasının işlevselleştiği nokta erişim- koridor jeopolitiği bağlamında kapasite üretimi ile ilişkilidir. Aden Körfezi- Bab'ül Mendeb-Kızıldeniz hattına yakınlığı nedeniyle Somaliland'ın bağımsız bir aktör olarak bölgedeki varlığı İsrail'in deniz ticaret yollarına erişimini kolaylaştıracaktır. Somaliland'ın tanınmasıyla İsrail'in bölgedeki liman erişimi, güvenlik iş birliği ve diplomatik temsil gibi alanlarda kapasitesini arttıracaktır. Nitekim tanıma kararının resmi olarak “tam diplomatik ilişkiler” ve iş birliği imkânlarıyla birlikte sunulması statünün kapasite üretimiyle birlikte düşünüldüğünü ispatlamaktadır.⁴ Somaliland'da bir varlık oluşturmak veya sadece ortak

3 Israel Ministry of Foreign Affairs, “Israel recognizes the Republic of Somaliland as an independent and sovereign state”, <https://www.gov.il/en/pages/israel-recognizes-the-republic-of-somaliland-as-an-independent-and-sovereign-state-26-dec-2025>

4 Israel Ministry of Foreign Affairs, “Israel recognizes the Republic of Somaliland.”

olacak biçimde ikili iş birliği geliştirmek İsrail'in Husi faaliyetlerini izleme ve deniz trafiğine yönelik tehditlere karşı koyma yeteneğini artıracaktır. Neticede Somaliland vakasında devlet tanıma (state recognition), uluslararası hukukta devletlerin statüye ilişkin beyanı olmakla birlikte, güncel uluslararası siyasette giderek daha fazla kullanılan ve jeopolitik amaçlarla işlevselleştirilebilen bir araca dönüştüğü saptanmaktadır (Coggins, 2011).

İsrail Başbakanlık düzeyinde yayımlanan resmî açıklama, kararı açık bir “resmi tanıma” olarak ilan etmiştir.⁵ Kararın ardından Afrika Birliği Komisyon Başkanı, Somaliland'ın Somali Federal Cumhuriyeti'nin ayrılmaz parçası olduğunu vurgulayarak tanımayı kesin biçimde reddetmiştir. Ayrıca bu tarz girişimlerin Afrika Birliği'nin temel ilkelerine aykırı olduğunu ve “tehlikeli emsal” oluşturma riski taşıdığını ifade etmiştir.⁶ Avrupa Birliği de aynı gün yayımladığı açıklamada Somali'nin birliği, egemenliği ve toprak bütünlüğüne atıfla tanıma kararını eleştirmiştir.⁷ Türkiye Dışişleri Bakanlığı açıklaması ise tanıma hamlesini “bölgesel ve küresel düzeyde istikrarsızlık yaratmayı amaçlayan” bir adım olarak nitelendirmiştir. Açıklamada Türkiye'nin Afrika Boynuzu'nda barış ve güvenliğe önem verdiği ve Somali'nin toprak bütünlüğünü desteklediği belirtilmektedir.⁸

Sıralanan aktörlere ek olarak tanıma, Mısır, Ürdün, Cibuti, Suudi Arabistan ve 20 Orta Doğu ve Afrika ülkesinin ortak açıklamasıyla birlikte geniş çaplı bölgesel ve uluslararası tepkilere yol açmıştır. Ayrıca Arap Birliği, Doğu Afrika Topluluğu ve İslam Konferansı gibi uluslararası örgütler Somali'nin birliğine, egemenliğine ve toprak bütünlüğüne saygı gösterilmesi gerektiğini belirtmişlerdir.⁹ Tanıma kararının kısa süre içerisinde ikili ilişkilerin ötesine geçerek çok aktörlü bir diplomatik alan ürettiği ve hem kıtasal hem küresel

5 Israel Ministry of Foreign Affairs, “Israel recognizes the Republic of Somaliland.”

6 African Union, “The Chairperson of the African Union Commission rejects any recognition of Somaliland and reaffirms the African Union’s unwavering commitment to the unity and sovereignty of Somalia”, <https://au.int/en/pressreleases/20251226/auc-chairperson-rejects-any-recognition-somaliland>

7 The Diplomatic Service of the European Union, “Israel/Somalia: Statement by the Spokesperson on the territorial integrity of the Federal Republic of Somalia”, https://www.eeas.europa.eu/eeas/israelsomalia-statement-spokesperson-territorial-integrity-federal-republic-somalia_en

8 Republic of Türkiye Ministry of Foreign Affairs, “26 December 2025, Statement of the Spokesperson of the Ministry of Foreign Affairs, Öncü Keçeli, in Response to a Question Regarding the Announcement by Israel on the Recognition of the Independence of the Somaliland Region”, https://www.mfa.gov.tr/sc_-27_-disisleri-bakanligi-sozcusu-oncu-keceli-nin-israil-in-somaliland-bolgesinin-bagimsizligini-tanidigina-iliskin-aciklamasi-hk-sc.en.mfa

9 United Nations Meetings Coverage and Press Releases, “Israel’s Recognition of Somaliland Triggers Sharp Divides, as Security Council Speakers Warn Move Threatens Stability in Horn of Africa”, <https://press.un.org/en/2025/sc16270.doc.htm>

normları tartışmaya açarak görüş ayrılıklarına ve istikrarsızlık tartışmalarına neden olduğu görülmektedir.

Tanıma faaliyetinin burada toprak bütünlüğü- self determinasyon gerilimini yeniden tetiklediği fark edilmektedir. Afrika Birliği'nin açıklaması, tanımayı yalnızca Somali'ye karşı bir adım olarak değil, kıta ölçeğinde “tehlikeli emsal” doğurabilecek bir girişim olarak vurgulamıştır. AB'nin açıklaması da Somali'nin toprak bütünlüğünün “barış ve istikrar” için kritik olduğu vurgusuyla aynı normatif hattı takip etmiştir. Uluslararası örgütlerin bu tutumları, vakanın “Somaliland devlet midir?” sorusundan daha karmaşık bir durumu temsil ettiğini göstermektedir. Uluslararası aktörler, kıta devletlerinin bağımsızlıkları akabinde benimsedikleri *uti possidetis juris* ve ülkesel bütünlük ilkelerinin bu tanıma vakası ile zayıflayabileceği öngörüsüyle tutum sergilemişlerdir. Bu nedenle tanıma, Somaliland'ın statüsüne ilişkin bir uluslararası hukuk işleminden çok normların hangi önceliklerle gerçekleştirileceğine dair güç mücadelesi üretmektedir.

Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi'nin (BMGK) 2767 (2024) sayılı kararı Somali'nin barış ve istikrarı için uluslararası örgütlerin tutumunun ne kadar önemli olduğunu göstermektedir. Kararda, Afrika Birliği Barış ve Güvenlik Konseyi'nin Afrika Birliği Somali Geçiş Misyonu'nun (African Union Transition Mission in Somalia- ATMIS) yerine Afrika Birliği Somali Destek ve İstikrar Misyonu'nun (African Union Support and Stabilisation Mission in Somalia- AUSSOM) kurulmasına ilişkin kararı onaylanmıştır. Ayrıca BM Şartı'nın VIII. Bölümü'ne uygun olarak, Afrika Birliği Üye Devletlerine, katılımcı devletlerin uluslararası hukuk, uluslararası insani hukuk ve uluslararası insan hakları hukuku kapsamındaki yükümlülüklerine tam uyum içinde ve Somali'nin egemenliğine, toprak bütünlüğüne, siyasi bağımsızlığına ve birliğine saygı göstererek gerekli tüm önlemleri alma yetkisini vermiştir.¹⁰ Somaliland'ın tanınması Somali'nin toprak bütünlüğü ve istikrarına yönelik uluslararası aktörlerinin net tutumuna rağmen sahadaki güvenlik mimarisinde devlet olarak kimin muhatap alınacağı sorusunun cevabının geleceğinin tartışmaya açılmasına neden olabilir. Bu durum sahadaki güvenlik iş birliği ve kapasite inşasının hangi siyasal birimler üzerinden yürütüleceği konusunda yeni bir belirsizlik alanı yaratabilir. Dolayısıyla İsrail'in Somaliland'ı tanıması, Somali'nin toprak bütünlüğü ve istikrarını önceleyen kurumsal tutumlarla sahadaki fiilî dinamikler arasındaki gerilimi görünür kılarak, güvenlik işbirliğinin hangi

10 United Nations Security Council, “Resolution 2767 (2024) Adopted by the Security Council at its 9828th meeting, on 27 December 2024”, <https://www.securitycouncilreport.org/un-documents/document/s-res-2767.php>

aktörler üzerinden yürütüleceği ve bölgesel düzenin hangi normatif önceliklerle korunacağı sorularını daha da karmaşık hale getirmektedir.

5. Sonuç

Uluslararası hukukta, her devletin yeni bir birimin devlet olma vasfını kazanabilmesi için gereken objektif şartların var olup olmadığına kendisinin takdir etmesi “yeni devletlerin” uluslararası topluluğa kabulünün siyasal kararlarla biçimlenmesine neden olmaktadır. Bu durum tanımaya subjektif bir takdir niteliği kazandırırken, tanımayı bölgesel düzen- istikrarın ve küresel normların korunmasının karşısında konumlandırabilmektedir.

Uluslararası aktörlerin ve kıtadaki devletlerin, Afrika Boynuzu’nda istikrar, güvenlik ve jeopolitik öncelikleri bağlamında yeni bir çerçeve yaratmaya yönelik girişimlerinin en kritik çıkmazlarından biri Somaliland ayrılma hareketine yönelik geliştirilen tutum olarak değerlendirilebilir. Somaliland’ın İsrail tarafından tanınması toprak bütünlüğü ve *uti possidetis juris* ilkelerinin self determinasyon ile gerilimini artırmaktadır. Bu vakada uluslararası aktörlerin tepkileri, tanımanın bir devlet için işlevsel değerinin yüksek olduğu durumlarda uluslararası düzen için normatif maliyetin (emsal olma korkusu, *uti possidetis juris* ve toprak bütünlüğü ilkelerinin zayıflaması, bölgesel güvenlik krizlerini derinleştirme gibi) azalmadığını örneklemektedir. Kısaca Somaliland’ın tanınması, tanımanın bir aktörün jeopolitik hedeflerine hizmet eden araç olarak işlevselleşirken diğer yandan uluslararası toplum tarafından uluslararası düzenleyici normlara yönelik meşruiyet krizleri yarattığını örneklemektedir.

Sonuç olarak İsrail’in Somaliland’ı tanımasının sonuçları egemenlik ve toprak bütünlüğü gibi küresel normların korunmasını tetiklemesinde görülmektedir. Avrupa Birliği, Afrika Birliği veya Birleşmiş Milletler gibi uluslararası aktörlerin Somali’nin egemenliği, toprak bütünlüğü, siyasi bağımsızlığı ve birliğine zarar veren faaliyetlerin engellenmesi yönündeki çağrıları bu durumu ispatlar niteliktedir. İkinci olarak erişim-koridor jeopolitiği kapsamında tanımanın işlevselleştirildiği görülmektedir. Somaliland’ın Aden Körfezi’ne açılan konumu ve Kızıldeniz-Bab’ül Mendeb hattındaki jeostratejik önemi tanımanın erişim (lojistik, diplomatik, güvenlik iş birliği) sağlayan bir araç olarak kullanılmasına neden olmuştur.

BMGK 2024 yılında aldığı 2767 sayılı karar El-Şebab’ın kapasitesini ve saldırı repertuarını “bölgesel/uluslararası güvenlik tehdidi” olarak tanımlarken, Somali Federal Hükümeti’ne ve üye devletlere işbirliği ve koordinasyonu artırma, terörizmin finansmanını önleme ve buna karşı koyma yükümlülüklerini

(özellikle 1373 (2001), 2178 (2014) ve 2462 (2019)) hatırlatmaktadır.¹¹ Bu durum kararda Somali'nin birlik ve toprak bütünlüğüne yapılan vurgunun normatif bir ilkenin ötesinde terörle mücadelede bir gereklilik olarak güçlendirmektedir. Neticede Somali güvenlik mimarisinin Somali'nin toprak bütünlüğüne dayandığı görülmektedir. Bu nedenle Somaliland ayrılma hareketinin tanınması, İsrail'in açıklamalarında vurguladığı gibi Montevideo Konvansiyonu'nda belirtilen devletlik kriterlerini karşılamaından çok BMGK'nin bölgede kurduğu güvenlik mimarisi çerçevesinde kimin meşru muhatap sayıldığı veya hangi siyasi birimlerin bölgesel istikrar için kabul edilebilir olduğu ile ilgilidir.

11 United Nations Security Council, "Resolution 2767 (2024) Adopted by the Security Council at its 9828th meeting, on 27 December 2024".

Kaynakça

- African Union. (2025). *The Chairperson of the African Union Commission rejects any recognition of Somaliland and reaffirms the African Union's unwavering commitment to the unity and sovereignty of Somalia*. <https://au.int/en/pressreleases/20251226/au-chairperson-rejects-any-recognition-somaliland>
- Bartkus, V. O. (2004). *The dynamic of secession*. Cambridge University Press.
- Bradbury, M. (2008). *Becoming Somaliland*. Progressio.
- Brown, P. M. (1950). The legal effects of recognition. *The American Journal of International Law*, 44(4), 617–640. <https://doi.org/10.2307/2194983>
- Brownlie, I., & Slomanson, W. R. (1979). Principles of public international law. *The American Journal of International Law*, 75(1), 206–207.
- Coggins, B. (2011). Friends in high places: International politics and the emergence of states from secessionism. *International Organization*, 65(3), 433–467. <https://doi.org/10.1017/S0020818311000105>
- Crawford, J. (1976). The criteria for statehood in international law. *British Yearbook of International Law*, 48(1), 93–182.
- Cohen, L. (2026). *US will not allow Venezuelan government to pay Maduro's legal fees, lawyer says*. Reuters. <https://www.reuters.com/world/americas/us-will-not-allow-venezuelan-government-pay-maduros-legal-fees-lawyer-says-2026-02-25/>
- Drysdale, J. (1992). *Somaliland: The anatomy of secession*. Haan Associates Publishing.
- Erdal, S. (2005). Uluslararası hukukta tanıma kurumu ve Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti örneği. *Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 13(1), 157–196.
- Ertürk, E. (2020). Uluslararası hukukta tanıma teorilerinin eleştirel değerlendirilmesi. *Ankara Barosu Dergisi*, 78(1), 191–212. <https://doi.org/10.30915/abd.742413>
- Grant, T. D. (1999). *The recognition of states: Law and practice in debate and evolution*. Bloomsbury Publishing USA.
- Hasar, S. (2025). Recognition of governments and the prohibition of intervention. *AJIL Unbound*, 119, 275–279. <https://doi.org/10.1017/aju.2025.10037>
- Hillgruber, C. (1998). The admission of new states to the international community. *European Journal of International Law*, 9(3), 491–509. <https://doi.org/10.1093/ejil/9.3.491>
- Hoehne, M. V. (2009). Mimesis and mimicry in dynamics of state and identity formation in northern Somalia. *Africa*, 79(2), 252–281.
- Hoehne, M. V. (2019). Against the grain: Somaliland's secession from Somalia. In L. de Vries, P. Englebert, & M. Schomerus (Eds.), *Secessionism in African politics: Aspiration, grievance, performance, disenchantment* (pp. 229–263). Palgrave.

- Ibrahim, M. (2010). Somalia and global terrorism: A growing connection? *Journal of Contemporary African Studies*, 28(3), 283–295.
- Israel Ministry of Foreign Affairs. (2025). *Israel recognizes the Republic of Somaliland as an independent and sovereign state*. <https://www.gov.il/en/pages/israel-recognizes-the-republic-of-somaliland-as-an-independent-and-sovereign-state-26-dec-2025>
- Jhazbhay, I. (2009). *Somaliland: An African struggle for nationhood and international recognition*. Institute for Global Dialogue & South African Institute of International Affairs.
- Montevideo Konvansiyonu. (1933). *Convention on rights and duties of states*. <https://www.ilsa.org/Jessup/Jessup15/Montevideo%20Convention.pdf>
- Murphy, M. (2001). The limits of culture in the politics of self-determination. *Ethnicities*, 1(3), 367–388.
- Oppenheim, L. (1905). *International law: A treatise (2005, Vol. 1: Peace)*. Longmans, Green & Co.
- Republic of Türkiye Ministry of Foreign Affairs. (2025, 26 December). *Statement of the Spokesperson of the Ministry of Foreign Affairs, Öncü Keçeli, in response to a question regarding the announcement by Israel on the recognition of the independence of the Somaliland region*. https://www.mfa.gov.tr/sc_-27_-disisleri-bakanligi-sozcusu-oncu-keceli-nin-israil-in-somaliland-bolgesinin-bagimsizligini-tanidigina-iliskin-aciklamasi-hk-sc.en.mfa
- Reuters. (2026). *Why is Somaliland strategically important?* <https://www.reuters.com/world/middle-east/why-is-somaliland-strategically-important-2026-01-06/>
- Paddeu, F., & Dunkelberg, A. (2019, July 18). Recognition of governments: Legitimacy and control six months after Guaidó. *Opinio Juris*. <https://opiniojuris.org/2019/07/18/recognition-of-governments-legitimacy-and-control-six-months-after-guaido/>
- Pazarcı, H. (1998). *Uluslararası hukuk dersleri (II. Kitap, 5. Baskı)*. Ankara.
- Political Geography Now. (2025). *Somalia approximate territorial control*. <https://www.polgeonow.com/2025/06/june-2025-somalia-control-map-timeline.html>
- Pomerance, M. (1982). *Self-determination in law and practice: The new doctrine in the United Nations*. Martinus Nijhoff Publishers.
- Purinier, G. (2016). Horn of Africa: Pivot of the world. *Le Monde Diplomatique* (İngilizce çeviri: Tesfa News). <https://tesfanews.net/africa-horn-countriesworld-pivot/>
- Schmidt, E. (2013). *Foreign intervention in Africa: From the Cold War to the war on terror*. Cambridge University Press.

- Schoiswohl, M. (2004). *Status and (human rights) obligations of non-recognized de facto regimes in international law: The case of Somaliland*. Martinus Nijhoff Publishers.
- Sibiya, N. R. (2021). *Diplomatic relations on de facto states: The cases of Somaliland and Western Sahara* (Doctoral dissertation, University of Johannesburg). <https://ujcontent.uj.ac.za/esploro/outputs/graduate/Diplomatic-relations-on-De-Facto-States/9915305607691>
- enel, B. (2014). İsrail Devleti'nin kuruluşunda Türkiye'nin İsrail'i tanıma süreci. *Akademik Orta Doğu*, 9(1), 157–178.
- Tareke, G. (2000). The Ethiopia–Somalia war of 1977 revisited. *The International Journal of African Historical Studies*, 33(3), 635–667.
- The Diplomatic Service of the European Union. (2025). *Israel/Somalia: Statement by the Spokesperson on the territorial integrity of the Federal Republic of Somalia*. https://www.eeas.europa.eu/eeas/israelsomalia-statement-spokesperson-territorial-integrity-federal-republic-somalia_en
- Thomas, C. G., & Falola, T. (2020). *Secession and separatist conflicts in postcolonial Africa*. University of Calgary Press.
- United Nations Meetings Coverage and Press Releases. (2025). *Israel's recognition of Somaliland triggers sharp divides, as Security Council speakers warn move threatens stability in Horn of Africa*. <https://press.un.org/en/2025/sc16270.doc.htm>
- United Nations Security Council. (2024, December 27). *Resolution 2767 (2024) adopted by the Security Council at its 9828th meeting*. <https://www.security-councilreport.org/un-documents/document/s-res-2767.php>
- Weber, M. (1964). *The theory of social and economic organization*. Free Press.

